

СВЕТОСЛАВ СЛАВЧЕВ

ПРОТОКОЛ

chitanka.info

Именувам се Уилям Дейвид Харис, тридесет и шест годишен, неосъждан, по професия инженер-електроник, бивш преподавател, в момента на арестуването безработен. По предявеното срещу мен обвинение, че съм направил опит да убия генералния директор на фирмата „Електроникс Корпорейшън енд &“ казвам следното:

Не се признавам за виновен. Фактите по така наречения опит за убийство излагам по-долу, съобразно въпросите, задавани ми при разпита.

С електроника и неврокибернетика се занимавам от около двадесет години. През това време работих като инженер-конструктор в различни предприятия за изследване и производство на кибернетични саморегулиращи се устройства. Няма да се спирам върху тази моя дейност, тъй като на полицията ясно са известни всички подробности от нея, даже и такива, които отдавна съм забравил. Желая само да отбележа, че през всичките тези двадесет години аз нито за миг не съм искал да извличам от своите проучвания и изобретения някаква материална изгода. Колкото и странно да изглежда на полицията, това е така.

Тъй като г-н следователят ме предупреждава да не вписвам в протокола странични неща, ще се върна към същността на въпроса.

Преди пет години бях поканен да заема място в Института по неврокибернетика, принадлежащ на „Електроникс Корпорейшън енд &“. Признавам, че тази покана ме поласка и зарадва. Надявах се, че богатите възможности на института ще осигурят изпълнението на замисъл, върху който отдавна работех. Наистина, това се оправда. Бяха ми предоставени средства и уреди, за които по-рано можех само да мечтая. Беше създадена нова лаборатория и в нея бяха привлечени за сътрудници инженери, лекари и биолози. Започна упорита работа. Накъсо казано, в продължение на три години аз не знаех, що значи човек да живее за себе си. Ние се бяхме заели с много сериозна задача — да построим саморегулиращ се кибернетичен апарат, който да може да замести един или двама ръководители на голямо промишлено предприятие. Според нас, тази задача беше по силите ни, тъй като в условията, в които живеем, за такива функции на ръководство не се изискват повечето от специфичните човешки качества, а по-скоро — загубата на някои от тях.

Тук г-н следователят ми прави бележка, че протоколът за разпит не бил място за пропаганда на подривни идеи. Принуден съм да се върна към въпроса.

И тъй, ние си бяхме поставили задача да създадем саморегулиращо се кибернетично устройство, което да може да ръководи голямо предприятие. Само специалистите могат да оценят каква задача е това. Ние отделихме и събрахме нужните знания от техниката и от другите науки, опитът в организацията на производството, възможните ходове на конкурентните предприятия и всичко, каквото е потребно на един ръководител на завод или даже на група заводи. Конструирахме машината и заложихме знанията в нейната „памет“. Отначало опитите бяха несполучливи, но постепенно положителните резултати се умножаваха. Точно тогава към нашата изследователска група беше включен инженер Алан. Признавам, той не ми се понрави. Познанията му не бяха блестящи, а и непрестанно изпитвах чувството, че отлага и затруднява нашите проучвания.

Работата продължаваше. Продължи до оная съдбоносна за мен утрин на 15 август 1968 година, когато при влизането в лабораторията (аз винаги отивах рано заран), видях с изумление, че липсва цялата „памет“ и саморегулиращите се настройки на нашето кибернетично устройство. Те бяха изчезнали през нощта, макар че лабораторията беше заключена, а институтът — охраняван. Но фактът беше факт. Беше извършена кражба.

Разследването не донесе нищо — крадецът остана неизвестен. Подозрението падна върху мен. Не ме съдиха, защото нямаше доказателства, но бях уволнен. Вярно е, че ми предложиха друга работа, но аз не приех. Не съм крадец и не приемам милостиня. Милостиня в такива случаи приемат само ония, чиято съвест не е много чиста.

Започнаха тежки дни за мен и за семейството ми.

Тук г-н следователят ме предупреждава, че в нашата страна на свободната личност не може незаслужено да има тежки дни за никого. Поправям „тежки“ на „не много леки“. И така, започнаха не много леки дни за мен и за семейството ми. Опитах да преподавам уроци, бях келнер, отворих будка за цигари, занимавах се с всичко, каквото ми попаднеше. Признавам, не преставах да търся начин да изясня кражбата, която хвърли това страшно подозрение върху мен. Но всички

пътища, по които тръгвах, водеха до „Електроникс Корпорейшън енд &“. Там изследванията продължаваха под ръководството на инженер Алан. Аз търсех нишките. Но колкото повече търсех, толкова по-често се сипеха ударите върху мен. Уроците се прекратиха като с магическа пръчка. Постъпих келнер, но само след седмица ме изгониха с позорното обвинение, че съм откраднал пари от касата. За втори път крадец — аз бях загубен! Изоставиха ме всички ония, които се наричаха мои приятели. Будката за цигари, която отворих, след като продадох покъщнината си, бе разбита и ограбена една нощ. За мен бе ясно — фирмата ме преследваше. Жена ми и детето гладуваха и само мисълта, че без мен ще им бъде още по-тежко, ме спираше пред самоубийство.

Тук г-н следователят ми прави бележка, че пиша неща, които нямат място в един протокол. Признавам, такива неща не бива да се пишат в протокол. И тъй, след като бях доведен до отчаяние, реших да поискам среща с генералния директор на „Електроникс Корпорейшън енд &“, отскоро назначен от управителния съвет. Реших се на това унижение, но беше много трудно да се добера до мистър Ендрюс. Той идваше само веднъж седмично в кабинета си по за час-два и през това време не приемаше.

Започнах да проучвам навиците на мистър Ендрюс. Всяка сряда, към девет часа той пристигаше със своята кола, минаваше през залата на служащите, като поздравяваше, по-точно приемаше благосклонно поздравите. След това се затваряше в кабинета си. Реших да издебна именно този момент и да поговоря с него. Тук няма да описвам, как склоних секретарите му и хората, които го пазеха, да се направят, че няма да ме забележат. Може би ме съжалиха. Не зная, но успях. Миналата сряда се вмъкнах в кабинета на мистър Ендрюс. По-нататък предавам разговора между мен и него, като може би изпускам някои подробности.

— Кой ви пусна тук? — каза мистър Ендрюс нервно. Той беше възрастен човек с бледо и отпуснато лице. В единия ъгъл на устата му димеше пура. Истински бизнесмен — другояче не можех и да си го представя.

— Никой — отговорих аз. — Влязох като крадец. Вашата фирма беше първата, която ме обяви за крадец, значи мога да си позволя това. Но оттук аз няма да открадна нищо. Имам молба.

— Щом като сте крадец, може да влизате като крадец — повтори той равнодушно. По лицето му не помръдна даже мускул, само пурата продължаваше да дими. — Кажете името си.

Казах му го. Той явно помнеше моята история, макар че не ме познаваше. Бях известен човек за фирмата!

— Каква молба имате? — запита той.

— Предлагам сделка — казах аз. — От тия сделки, каквито вашата фирма обича. Предлагам паметта си, съобразителността си, натрупаните знания, с една дума ума си. Срещу парче хляб за мен и за семейството ми. Шестнадесет часа на денонощие, осемнадесет часа, двадесет часа. Без почивка, докато издъхна. Разбирате ли ме, мистър Ендрюс?

— Да — каза той. Пурата продължаваше да дими. Тази пура изобщо много ме дразнеше. — Да, разбирам — повтори той. — На нас не ни е нужен вашият ум. Умове ние купуваме лесно.

— А какво ви е нужно? — запитах аз. Признавам, в този момент в мене се зароди желанието да хвана плочата, която притискаше книжата на масата му и да го ударя с нея.

— Нужно ни е да престанете да се интересувате от работите на „Електроникс корпорейшън енд &“.

— Не приемам! — казах аз. Раздразнението ме задушаваше. — Няма да приема! Аз вече нямам нищо и от нищо не се боя!

— Ние ще ви смажем! — отговори той веднага, без да се замисли. — Ще ви смажем, това е предвидено в програмата!

Думата „смажем“ беше решителната. Сякаш нещо се отключи в мен. Аз пристъпих, грабнах плочата от бюрото му и го ударих. Той успя да натисне сигналния звънец, но аз го ударих отново. Пурата продължаваше да дими в устата му и той я смучеше. Аз го удрях с плочата и разбихах, че удрях в стомана. Стомана, облечена в идеално нагласена и моделирана пластмаса. Мистър Ендрюс не съществуваше! Мистър Ендрюс беше робот, саморегулиращо се кибернетично устройство. Хората от тръста бяха откраднали от мен изобретението, бяха го дали другиму да го довърши и бяха поставили машина на мястото на генерален директор. Саморегулираща се машина, послушно тяхно оръдие. Тази машина се канеше да ме унищожи.

Останалото е известно. Арестуваха ме след минута. Сега ми казват, че съм бил побъркан. Ако това е така, защо се готвят да ме

съдят? Не съм луд. Аз съм учен-кибернетик, който вярва в правдата и науката и който знае, че не науката е поставила така наречения мистер Ендрюс на мястото на генерален директор. Но както ми прави бележка г-н следователят, това вече не се отнася до същината на работата. Не зная, дали не се отнася.

Горните показания написах саморъчно и за верността им се подписвам: У. Д. Харис.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
11/1963 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.